

NOTĂ INFOMATIVĂ

la proiectul Legii cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar

1. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite.

Activitatea de efectuare a expertizei judiciare constituie o activitate procesuală desfășurată de expertul judiciar în cadrul procesului judiciar în scopul aflării adevărului, prin efectuarea unor cercetări metodice, cu aplicarea cunoștințelor speciale și procedeele științifice, pentru formularea unor concluzii argumentate cu privire la anumite fapte, circumstanțe, obiecte materiale, organismul și psihicul uman, fenomene și procese, ce pot servi drept probe în cadrul procesului respectiv.

Expertiza judiciară este unul dintre instrumentele legale de oferire a probelor veridice ce contribuie la atingerea scopurilor procesului judiciar. O infrastructură bine formată în cadrul sistemului de expertiză judiciară, conformă standardelor legale de calitate și experți judiciari de o calificare înaltă sunt elementele esențiale pentru ca probele să fie prezentate adecvat în cauza supusă cercetării la toate etapele procesului judiciar.

Luând în considerație importanța expertizei judiciare în stabilirea adevărului și asigurării îndeplinirii justiției, devine absolut necesar ca acest domeniu să beneficieze de atenție sporită din partea Guvernului și de înțelegere sporită a importanței sale din partea juriștilor, cum ar fi procurorii, judecătorii, ofițerii de urmărire penală, avocații.

Oferirea unei infrastructuri de expertiză judiciară accesibile tuturor ar constitui o funcție esențială a Guvernului în oricare proces judiciar, în special în cadrul proceselor penale, și, cel mai important, ar asigura o cercetare echitabilă și o consolidare a probelor. În special, este nevoie de o infrastructură de expertiză judiciară independentă și efectivă, asigurată cu resurse financiare, umane și de altă natură. De asemenea, este necesar ca această infrastructură să fie concepută în așa fel, încât să urmărească cu adevărat utilizarea completă și adecvată a științei, pentru a implementa un mecanism de examinare/cercetare rapidă și imparțială a cauzelor în cadrul unui proces judiciar, care să fie independent de oricare dintre actorii implicați într-un astfel de proces.

Apreciind importanța experților judiciari în multe cazuri, Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (în continuare – CEPEJ) a prezentat acest subiect într-un capitol separat în Raportul „Sistemele judiciare europene: Eficiență și calitatea justiției”, ediția 2012 (cu date din anul 2010). CEPEJ menționează că experții judiciari contribuie la ameliorarea eficienței judiciare, oferind judecătorilor răspunsuri clare și argumentate asupra problemelor specifice și complexe cu care se confruntă.

Actualmente nu există vreun consens, nici standarde europene uniforme care să statueze ce anume este un expert judiciar. Este adevărat că în 1959, Convenția Europeană cu privire la asistența reciprocă în materie penală s-a ocupat cu aceste chestiuni (cum sunt cererile rogatorii pentru examinarea experților, citarea experților), dar această parte a documentului este scurtă și se limitează la materia penală.

Cadrul normativ național, de asemenea este unul modest, fiind constituit doar din legea-cadru al sistemului de expertiză judiciară - Legea nr. 1086-XIV din 23 iunie 2000 cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale și prevederile codurilor de procedură civilă, penală și contravențională.

Deficiențele și lacunele care caracterizează sistemul național de expertiză judiciară au fost recunoscute la nivel național, astfel, încât, unul din obiectivele Strategiei de reformare

a sectorului justiției pe anii 2011-2016 îl constituie *ameliorarea cadrului instituțional și normativ, care ar asigura sporirea capacităților și reconsiderarea locului și rolului instituțiilor expertiză judiciară și al experților judiciari.*

În concluziile unor studii efectuate asupra sistemului național de expertiză judiciară a fost identificată existența categorică a unor deficiențe și neajunsuri în infrastructura de expertiză judiciară din Republica Moldova, precum:

- absența unei instituții centrale independente care și-ar asuma rolul de conducere la nivel național pentru sistemul național de expertiză judiciară, care ar stabili, printre altele, criteriile de certificare ale experților, ar oferi proceduri de certificare/recertificare pentru experții judiciari (de stat și privați), ar formula recomandări pentru strategiile pe termen lung și pe termen scurt, ar oferi soluții pentru problemele de ordin comun, ar monitoriza activitățile experților judiciari, ar investiga cazurile de neglijare sau comportament inadecvat al experților. Datorită acestei lipse, comunitatea experților judiciari este fragmentată, nefiind în stare să identifice problemele proprii și suferă de lipsă de viziune cooperantă și comună asupra dezvoltării sale pe viitor;

- existența golurilor normative, care au creat diferențe dintre reglementări și practica reală în domeniul expertizelor judiciare și calitatea „armelor părților” în procesul judiciar;

- restricțiile existente pentru domeniile de activitate a experților judiciari particulari, fapt care generează lipsa unei investigații de expertiză judiciară alternativă pentru unele domenii;

- lipsa unor standarde de calitate uniformizate, lipsa unor metode și proceduri aprobate și validate care ar asigura integritatea și identitatea probelor în întregul proces de expertiză judiciară, lipsa manualelor și instrucțiunilor de lucru, *lipsa eforturilor în intenții de a institui procesul de acreditare;*

- lipsa unei finanțări suficiente, previzibile și stabile pentru a acoperi cel puțin necesitățile activităților de zi cu zi, lipsa unui echipament adecvat, a instrumentelor, materialelor curente de lucru, laboratoarelor adecvate și altă infrastructură pentru a petrece expertize judiciare elementare, personal insuficient pentru unele domenii;

- lipsa unei instruirii continue obligatorii interne și externe pentru experții judiciari, absența unei proceduri de evaluare periodică a capacităților profesionale a experților criminaliști;

- lipsa unui cadru normativ suficient care să reglementeze statutul experților judiciari privați, organizarea și desfășurarea activității lor.

Soluționarea problemelor indicate mai sus constituie o condiție esențială pentru asigurarea calității serviciilor de expertiză judiciară. Astfel, în scopul reglementării unor soluții pentru problemele abordate, implicit și *în vederea executării acțiunii 2.3.3.2 din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 6 din 16 februarie 2012*, a fost elaborat proiectul unei noi legi-cadru care să reglementeze sistemul de expertiză judiciară (expertiza judiciară și statutul expertului judiciar) – proiectul Legii cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar. Proiectul a fost elaborat de Grupul de lucru pentru elaborarea actelor normative necesare în vederea reformării cerințelor față de expertiza judiciară, constituit prin Ordinul ministrului justiției nr. 85 din 28 februarie 2012, din componența căruia au făcut parte reprezentanți ai tuturor instituțiilor de expertiză judiciară.

Proiectul de lege are ca **obiective:**

- reglementarea exactă și complexă a sistemului național de expertiză judiciară;
- consolidarea infrastructurii de expertiză judiciară și a statutului expertului judiciar;

- ridicarea nivelului calității serviciilor de expertiză judiciară oferite de către experții judiciari;

- consolidarea oportunităților pentru expertiza judiciară alternativă.

La elaborarea proiectului au fost luate în considerare: Studiul privind reforma sistemului de expertiză judiciară, efectuat de grupul de lucru numit mai sus; Studiul de fezabilitate privind infrastructura de expertiză judiciară în Republica Moldova, elaborat cu asistența proiectului „Consolidarea examinării medico-legale a cazurilor de tortură și a altor forme de maltratare în Moldova”, finanțat de Uniunea Europeană, co-finanțat și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova; Raportul CEPEJ „Sistemele judiciare europene: Eficiență și calitatea justiției, ediția 2012 (cu date din anul 2010)”.

2. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi.

Proiectul Legii cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar urmează să reprezinte noua lege-cadru al sistemului de expertiză judiciară. Astfel, aceasta oferă un set de reglementări mai ample pentru ceea ce înseamnă:

- expertiză judiciară;
- admiterea în profesia de expert judiciar;
- statutul expertului judiciar;
- evaluarea performanțelor expertului judiciar;
- răspunderea disciplinară a expertului judiciar;
- suspendarea și încetarea activității expertului judiciar;
- organizarea activității în domeniul expertizei judiciare;
- competența funcțională în domeniul expertizei judiciare;
- protecția de stat a expertului judiciar, asigurarea materială și socială a acestuia;
- colaborarea internațională în activitatea de expertiză judiciară.

I. Unul dintre obiectele de reglementare ale proiectului, așa cum s-a menționat mai sus este instituția **expertizei judiciare**. Astfel, în proiect se regăsesc norme cu caracter general privind efectuarea expertizei judiciare precum: principiile de activitate în domeniul expertizei judiciare; aspecte privind efectuarea expertizei judiciare (obiectul de cercetare al expertizei judiciare, termenul, locul și condițiile efectuare ale acesteia); reglementări privind efectuarea expertizei judiciare asupra persoanelor; tipurile de expertiză judiciară; condiții generale privind forma, conținutul, modul de întocmire și de ținere a raportului de expertiză judiciară.

II. Proiectul, comparativ cu legea în vigoare, reglementează mult mai clar anumite etape ale procesului de obținere a statutului de expert judiciar și a activității acestuia. O primă etapă, în acest sens este **admiterea în profesia de expert judiciar și statutul expertului judiciar**, care sunt reglementate în capitole separate.

Astfel, *pentru a putea accede în profesia de expert judiciar*, persoana trebuie să răspundă unor condiții exhaustive: să fie cetățean al Republicii Moldova; să cunoască limba de stat; să aibă capacitate de exercițiu deplină; să aibă diplomă de absolvire a studiilor superioare de licență în specialitatea pentru care solicită calificarea de expert judiciar sau, pentru obținerea calității de expert judiciar în domeniul expertizei medico-legale sau psihiatrico-legale - diplomă de studii superioare de specialitate și de studii postuniversitare de rezidențiat, sau, pentru obținerea calității de expert judiciar în domeniul expertizelor judiciare criminalistice - diplomă de absolvire a studiilor superioare de licență și certificat de calificare în specializarea respectivă; să fi efectuat stagiul

profesional în specialitatea de expertiză pentru care solicită calificarea de expert judiciar; să fie apt din punct de vedere medical pentru exercitarea atribuțiilor de expert judiciar în specializarea în care solicită calificarea de expert judiciar; să nu aibă antecedente penale; să aibă o reputație ireproșabilă; să fi susținut examenul de calificare.

La acest subiect, proiectul legii vine cu o noutate - *condiția reputației ireproșabile* – o condiție care apare pentru prima dată pentru candidații la statutul de expert judiciar și care uniformizează practica admiterii în profesii, or, aceasta este una instituită și pentru alte categorii, precum avocați, notari, judecători, procurori.

De asemenea, proiectul reglementează mult mai complex *stagiul profesional și statutul expertului-stagiar*, procedura obținerii calității de expert judiciar, drepturile și obligațiile acestuia, legea în vigoare avînd un caracter deficitar, în acest sens. Un aspect important este faptul că, proiectul propune prevederi uniforme (referitoare la subiectele indicate mai sus) pentru experții judiciari, indiferent de forma organizatorică a activității sale (în cadrul unei instituții publice sau în cadrul unui birou privat de expertiză judiciară).

III. Un alt obiect de reglementare care reprezintă o novație propusă de proiect este cel privind **formarea continuă și evaluarea performanțelor expertului judiciar**. Astfel, se stabilește expres faptul că, indiferent de forma de organizare a activității sale, expertul judiciar trebuie să asigure perfecționarea sa profesională, atît în materia legislației privind expertiza judiciară, cît și în specialitatea în care acesta își deține calificarea.

Experții care își desfășoară activitatea în cadrul unei instituții publice asigură acest fapt prin participarea la cursuri de formare profesională (formare continuă), care trebuie să fie oferite de către instituția în care activează.

Responsabilitatea asigurării dezvoltării continue pentru experții judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul birourilor de expertiză judiciară (asociate sau individuale) le revine acestora personal.

Totodată, se propune corelarea evaluării expertului judiciar de formarea continuă, astfel încît, expertul care nu acumulează numărul anual necesar de ore de perfecționare profesională, acesta nu poate obține calificativul maxim la evaluare.

Trebuie de menționat că, proiectul, comparativ cu legea în vigoare, statuează clar că, expertului judiciar care nu s-a prezentat sau a obținut calificativul „nesatisfăcător” la evaluarea repetată (în condițiile art. 55 alin. (4) și (5) din proiect) i se retrage licența de expert judiciar pentru specialitatea în care a fost evaluat (sau, respectiv, nu a fost evaluat).

IV. Un alt obiect juridic al normelor proiectului care este reglementat mult mai amplu în proiectul de lege, decît în legea în vigoare, este **răspunderea disciplinară a expertului judiciar**. Conform prevederilor proiectului, procedura disciplinară privind cauzele pentru abaterile disciplinare aferente activității de expertiză judiciară (lista căroră este exhaustivă și e stabilită în proiectul respectiv) urmează a fi gestionată de Comisia de disciplină.

Comisia de disciplină va examina abaterile experților judiciari, indiferent de forma de organizare a activității acestora – în cadrul unei instituții publice de expertiză judiciară sau în cadrul unui birou de expertiză judiciară. Proiectul propune o listă exhaustivă a abaterilor disciplinare privind activitatea de expertiză judiciară. Astfel, pentru experții judiciari care activează în cadrul instituțiilor publice de expertiză judiciară va fi necesar să se facă distincție între abaterile disciplinare privind activitatea de expertiză judiciară și alte abateri disciplinare pentru care urmează să poarte răspundere disciplinară în ordine generală, conform Codului muncii.

V. Spre deosebire de cadrul legislativ în vigoare, proiectul vine cu un subiect nou – **suspendarea și încetarea activității expertului judiciar**, reglementat mult mai detaliat, decât o face cadrul în vigoare. Se remarcă faptul că Legea nr. 1086-XIV din 23 iunie 2000 cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale nu statuează suspendarea activității expertului judiciar. Actualmente, suspendarea activității experților judiciari care își desfășoară activitatea într-o instituție publică de expertiză judiciară este prevăzută doar de cadrul legal privind legislația muncii. Suspendarea activitatea experților judiciari particulari, în schimb, nu este reglementată nici într-un fel. Pentru a crea un cadrul legislativ unic pentru experții judiciari (indiferent de forma de organizare a activității sale), proiectul instituie reglementări cu caracter special pentru suspendarea activității acestora. Astfel, conform proiectului, activitatea expertului judiciar va putea fi suspendată în următoarele cazuri:

- a) există o stare de incompatibilitate, pe durata existenței acesteia;
- b) aflării în concediu de maternitate, concediu parțial plătit pentru îngrijirea copilului pînă la vîrsta de 3 ani sau în concediu suplimentar neplătit pentru îngrijirea copilului în vîrstă de la 3 la 6 ani, pe perioada concediului;
- c) participării la campanie electorală în calitate de candidat pentru o autoritate publică sau pentru autoritatea administrației publice locale, pe perioada campaniei electorale;
- d) incapacității temporare de muncă cu o durată mai mare de 4 luni consecutive, dar care nu poate depăși un an;
- e) aplicării sancțiunii disciplinare, conform prevederilor prezentei legi, pe perioada stabilită în hotărîrea disciplinară;
- f) aplicării unei măsuri preventive sub formă de arest preventiv sau de arest la domiciliu, pe perioada măsurii, conform hotărîrii instanței de judecată.
- g) la demersul procurorului în cadrul unui proces penal, depus în condițiile stabilite de Codul de procedură penală al Republicii Moldova;
- h) eliberării din instituția publică de expertiză judiciară, pînă la înregistrarea ca expert judiciar în cadrul unui birou de expertiză judiciară, dar nu mai mult de termenul prevăzut la art. 65 alin. (5) .

Pentru experții judiciari care activează în cadrul unei instituții publice de expertiză judiciară se propune menținerea în calitate de temeiuri pentru suspendarea activității de expertiză judiciară și cele prevăzute de Codul muncii al Republicii Moldova.

De asemenea, prevederile proiectului statuează că suspendarea activității experților judiciari din cadrul instituțiilor publice de expertiză judiciară se va dispune prin ordin al conducătorului instituției publice de expertiză judiciară sau, pentru experții judiciari care își desfășoară activitatea într-un birou de expertiză judiciară - al ministrului justiției.

Despre suspendarea activității expertului judiciar urmează să se efectueze înscrieri corespunzătoare în Registrul de stat al experților judiciari. În cazul în care suspendarea activității experților judiciari se va dispune prin ordin al conducătorului instituției publice de expertiză judiciară, acesta, în termen de 3 zile lucrătoare, va informa Ministerul Justiției pentru efectuarea înscrierilor în Registrul de stat de expertiză judiciară.

VI. La subiectul **încetarea activității de expert judiciar**, proiectul, de asemenea, propune prevederi care, actualmente, nu se regăsesc în actele legislative în vigoare. Astfel, sunt prevăzute expres cazurile cînd expertul judiciar își poate înceta activitatea, fapt care se produce, de facto, atunci cînd acesta își pierde calitatea de expert judiciar, adică atunci cînd are loc:

- a) retragerii licenței conform prevederilor art. 46 alin. (1);
- b) demisiei din instituția publică de expertiză judiciară și nedepunerea în termenul prevăzut la art. 65 alin. (5) a solicitării de înregistrare în calitate de expert judiciar în cadrul unui birou de expertiză judiciară;
- c) la cerere, prin renunțare făcută în scris și depusă la Ministerul Justiției;
- d) alegerii într-o funcție electivă într-o autoritate publică sau într-o autoritate a administrației publice locale;
- e) devenirii irevocabile a hotărârii prin care se constată vinovăția în comiterea unei infracțiuni;
- f) privării de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, ca pedeapsă de bază sau ca pedeapsă complementară, în temeiul hotărârii judecătorești definitive prin care s-a dispus această sancțiune;
- g) rămânerii definitive a hotărârii judecătorești privind limitarea sau lipsirea de capacitatea de exercițiu;
- h) survenirii incapacității de muncă, constată prin certificat medical;
- i) pierderii cetățeniei Republicii Moldova;
- j) declarării prin hotărâre judecătorească definitivă ca fiind dispărut fără urmă;
- k) decesului sau declarării prin hotărâre judecătorească definitivă a decesului expertului judiciar.

În cazurile prezentate la pct. b) -k), calitatea de expert judiciar încetează oficiu, iar de survenirea acestora se ia act prin ordin al conducătorului instituției publice de expertiză judiciară în care activează expertul judiciar sau al ministrului justiției, în cazul expertului judiciar care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară.

Ordinul de încetare a calității de expert judiciar poate fi contestat în instanța de contencios administrativ.

Persoana care își pierde calitatea de expert judiciar se este radiază din Registrul de stat al experților judiciari.

Copia ordinului de încetare a calității de expert judiciar emis de către conducătorii instituțiilor publice de expertiză judiciară se transmite Ministerului Justiției în termen de 3 zile lucrătoare de la emitere, pentru efectuarea înscrierilor în Registrul de stat al experților judiciari.

VII. Cu referire la organizarea activității în domeniul expertizei judiciare, studiind practica unor state în acest domeniu și judecând asupra situației actuale în Republica Moldova la capitolul „expertiză judiciară”, s-a concluzionat că, în actuala conjunctură a sistemului național de expertiză judiciară, este oportună păstrarea sistemului existent - sistem mixt, și realizarea acțiunilor imperative în vederea dezvoltării și îmbunătățirii sale. Astfel, soluția optimă este considerată a fi elaborarea și perfecționarea legislației naționale, inclusiv prin ajustarea acesteia la principiile dreptului internațional în scopul evoluării sistemului mixt de activitate a experților judiciari și, în special, a încurajării experților particulari. Colaborarea semnificativă dintre sistemul public de expertize și cel particular, competiția între acestea și între experți în fața instanței judecătorești, ar susține sporirea calității expertizelor și a profesionalismului experților. În vederea realizării soluției respective, proiectul abordează pe larg subiectul în cauză, propunând prevederi care se referă, în special, la forma de organizare a activității private de expertiză judiciară, atât de necesare în repertoriului legislativ cu privire la expertiza judiciară.

Astfel, proiectul prevede existența instituțiilor publice de expertiză judiciară. Totodată, în partea ce se referă la organizarea activității experților judiciari, numiți convențional

„particulari”, aceștia urmează să-și organizeze activitatea în cadrul birourilor asociate sau individuale de expertiză judiciară. Birourile de expertiză judiciară, conform proiectului, vor fi înregistrate la Ministerul Justiției.

În calitate de condiție principală pentru înregistrarea birourilor individuale și asociate de expertiză judiciară este confirmarea, de către expertul judiciar, a dreptului de folosință a unui laborator autorizat și specializat, care să asigure desfășurarea activității conform specialității de expertiză judiciară pentru care a fost calificat.

VIII. De aici se deduce o altă novație a proiectului față de legislația în vigoare – **reglementări referitoare la laboratoarele în care urmează să fie efectuate expertizele judiciare.** Astfel, o normă generală este că efectuarea expertizelor judiciare urmează să aibă loc în cadrul laboratoarelor instituțiilor publice de expertiză judiciară, în laboratoarelor publice sau private de specialitate sau în cadrul laboratoarelor private specializate de expertize judiciare, acreditate conform standardelor naționale sau internaționale, toate numite în continuare laboratoare de expertiză judiciară.

Proiectul de lege stabilește criteriile și cerințele generale pentru laboratoarelor de expertiză judiciară la acreditare.

Totodată, în vederea dezvoltării posibilităților de alternativă la expertiza judiciară de stat, proiectul reglementează posibilitatea existenței laboratoarelor private de expertiză judiciară. Laboratoarele private de expertiză judiciară, conform proiectului vor putea fi constituite individual, avînd ca fondator un expert judiciar sau un birou individual sau asociat de expertiză judiciară, sau prin asociere, avînd ca fondatori doi sau mai mulți experți judiciari sau birouri individuale sau asociate de expertiză judiciară.

IX. Un subiect sensibil pentru sistemul de expertiză judiciară este **repartizarea**, între experții care activează în cadrul instituțiilor publice de expertiză judiciară și experții judiciari particulari, a **domeniilor de competență în care pot efectua expertize judiciare.**

Astfel, avînd în vedere obiectul de cercetare al genului de expertiză judiciară se consideră optim ca instituțiile publice de expertiză judiciară să aibă competență de a efectua expertize judiciare în cadrul procesului judiciar, conform nomenclatorului expertizelor judiciare aprobat de Guvern.

Referitor la competența experților judiciari particulari, aceasta urmează să fie largă.

Totuși, proiectul plasează în competența strictă a instituțiilor publice de expertiză judiciară a următoarelor tipuri de expertize judiciare: psihiatrico-legală a persoanelor, medico-legală în cauzele penale, balistică, tehnico-explozivă, dactiloscopică, drogurilor și substanțelor psihotrope, a bancnotelor și hîrtilor de valoare.

De asemenea, proiectul mai conține norme care se referă la **protecția de stat a expertului judiciar, asigurarea materială, socială, medicală a acestuia**, precum și **colaborarea internațională în activitatea de expertiză judiciară.**

Prezentul proiect de act legislativ urmează să reprezinte actul legislativ primar ce va reglementa domeniul expertizei judiciare. Implementarea proiectului va condiționa modificarea **cadrlui legislativ conex, adică a** codurilor de procedură civilă și penală, precum și a **cadrlui legislativ secundar**, ce presupune elaborarea și implementarea unor noi acte care să reglementeze ținerea Registrului de stat a experților judiciari, evaluarea experților judiciari, etica experților judiciari, acte care să statueze norme minime privind

laboratoarele de expertiză judiciară, privind stabilirea unei metode de calcul a costurilor serviciilor de expertiză judiciară, privind normele medii de muncă la efectuarea expertizelor judiciare.

3. Fundamentarea economico-financiară.

Implementarea noului proiect de lege va necesita cheltuieli financiare substanțiale din partea statului, în special pentru realizarea prevederilor finale și tranzitorii statuate în proiect.

Astfel, o acțiune indispensabilă pe care statul trebuie să și-o asume este **asigurarea calității** în sistemul național de expertiză judiciară. Punerea accentului pe standarde de asigurare a calității este un subiect major și în continuă creștere, înregistrat în rândurile prestatorilor de servicii de expertiză judiciară din întreaga lume. Un sistem puternic al calității și un program de asigurare constituie fundamentul necesar pentru toate instituțiile de expertiză judiciară. Mai jos sunt prezentate recomandările expuse în Studiul de fezabilitate privind infrastructura de expertiză judiciară în Republica Moldova, elaborat cu asistența proiectului „Consolidarea examinării medico-legale a cazurilor de tortură și a altor forme de maltratare în Moldova”, recomandări care constituie elemente principale pentru garantarea unui proces sigur și posibil de monitorizat al expertizei judiciare:

- punerea la dispoziția personalului a posibilității de dispunere de instruire necesară și posibilități de instruire continuă;
- efectuarea cercetărilor în cadrul expertizelor judiciare în conformitate cu metode și proceduri operaționale standardizate aprobate și întărite, unde parcursul probelor este respectat.

Unele dintre cele mai importante instrumente întru realizarea acestor recomandări sunt:

- identificarea, în calitate de prioritate, a acreditării tuturor prestatorilor de expertiză judiciară.
- elaborarea unor proceduri standardizate (a metodologiilor de efectuare a expertizelor judiciare) pentru a asigura un parcurs al probelor sigur și posibil de monitorizat în procesul unei expertize judiciare;
- asigurarea ca prestatorii de servicii de expertiză judiciară să implementeze sisteme de asigurare a calității în conformitate cu standardele recunoscute la nivel internațional aplicabile domeniului expertizei judiciare;
- organizarea și desfășurarea de instruiți pentru prestatorii de servicii de expertiză judiciară în domeniul asigurării calității și acreditării.

Fiecare dintre acțiunile indicate mai sus, în partea ce se referă la instituțiile publice de expertiză judiciară, rămân o responsabilitate a statului și necesită investiții substanțiale. Estimarea unor costuri la această etapă presupune un grad sporit de dificultate, cu toate acestea asigurarea calității unor servicii de expertiză judiciară, în special în instituțiile publice de expertiză judiciară, conforme standardelor impuse la nivel internațional este o obligație a statului. Mai mult ca atât, va contribui la realizarea scopurilor urmărite în cadrul unui proces penal (în cadrul căruia învinuirea se face din numele statului) – adică garantarea unui mecanism calitativ de investigare a infracțiunilor, astfel încât să poată fi aplicată obiectiv răspunderea penală. Totodată, investirea în asigurarea calității sistemului public de expertiză judiciară va permite crearea unui sistem competitiv, care să nu genereze dubii în rezultatele expertizelor judiciare efectuate în instituțiile publice de expertiză judiciară și care să nu poată fi contestate din motive de necorespondere a utilajului folosit sau a metodologiilor aplicate la efectuarea expertizelor judiciare.

Totodată, menționăm că, în conformitate cu unele acțiuni din Planul de acțiuni pentru

implementarea Strategiei de reformă a justiției pentru anii 2011 – 2016, unele acțiuni se referă la achiziționarea de echipament pentru cercetări la efectuarea expertizei juridice, construirea unui sediu nou pentru Centrul Național de Expertiză Judiciară conform cerințelor, normelor și standardelor europene (cu condiții și cerințe de mediu precum energie electrică, încălzire, apă-canalizare, ventilare, etc.) ce corespund pentru sediile înzestrate cu laboratoare specializate (fizică, chimie, balistică, radiologie etc.), acțiuni prin care va avea loc, de fapt implementarea unora dintre prevederile proiectului de lege, în special a celor care se referă la infrastructura sistemului de expertiză judiciară.

Un alt subiect reglementat de proiectul de lege care va necesita investiții ale statului se referă la **organizarea în cadrul Ministerului Justiției a unei subdiviziuni responsabile de administrarea domeniului de expertiză judiciară** (ținerea evidenței experților judiciari, a birourilor de expertiză judiciară, a calificării și evaluării lor, organizarea procedurilor de calificare și evaluare a experților care își vor desfășura activitatea în cadrul birourilor individuale sau asociate de expertiză judiciară etc.). Or, în condițiile în care se dorește fortificarea posibilităților de alternativă la instituțiile publice de expertiză judiciară (adică de consolidare a sistemului privat de expertiză judiciară), este necesară instituirea unui organ responsabil în acest domeniu. Având în vedere că politica în domeniul expertizei judiciare este promovată de Ministerul Justiției, se propune crearea în cadrul ministerului a unei subdiviziuni care să asigure coordonarea activității experților judiciari în limitele stabilite de proiectul de lege. Atribuirea acestor competențe, spre exemplu, Centrului Național de Expertiză Judiciară, care, în conformitate cu legea în vigoare este instituția coordonatoare în domeniul teoriei și practicii expertizei judiciare și criminalisticii, nu ar fi corectă, întrucât acesta este, *per se*, o instituție de expertiză judiciară. În acest context ar exista premise pentru un evident conflict de interese, ceea ce ar duce la încălcarea principiului imparțialității în coordonarea sistemului. Totodată, Centrul nu are nici capacitățile instituționale necesare care să asigure realizarea atribuțiilor respective.

Alte cheltuieli ce urmează a fi suportate de către stat pentru implementarea proiectului de lege, eventual, vor putea fi identificate ulterior, pe parcursul definitivării acestuia.

4. Impactul proiectului.

Se consideră că proiectul Legii cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar va prezenta un cadru legislativ adecvat, care va reglementa complet și complex sistemul de expertiză judiciară, va genera consolidarea infrastructurii de expertiză judiciară și a statutului expertului judiciar, precum și va duce la ridicarea nivelului calității serviciilor/investigațiilor de expertizelor judiciare efectuate de către experții judiciari, precum și abilităților de expertiză judiciară alternativă.

5. Obiecțiile, recomandările și evaluările pe marginea proiectului înaintate de către instituțiile interesate și concluziile acestora

Proiectul respectiv a fost coordonat cu organele interesate. Toate obiecțiile și propunerile primite de la instituțiile menționate mai sus au fost luate în considerație la definitivarea proiectului și au fost incluse în sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiect.

Totodată, se relevă despre faptul supunerii proiectului unor dezbateri publice, în cadrul unei mese rotunde, propunerile și obiecțiile prezentate în cadrul acesteia, fiind expuse într-un tabel de sinteză separat.

Viceministru

Nicolae EȘANU